

กระถิน (สมุนไพรลำดับ ๗)

ผู้ประพันธ์ : นักรลอน เด ยู ๒๗

กระถิน

ผู้ประพันธ์ : จตุพร สุวรรณปากแพรง

(๑) ทัวไป

กระถินปลูกพื้นบ้านหาทานง่าย
มีทั่วไปทุกภาคมากคุณค่า
ใช้เป็นยาสมุนไพรในตำรา
สรรพคุณช่วยรักษาแก้อาการ

ข้อต้องถื่นมีมากเรียกหลากหลาย
ถ้าทางใต้เรียกว่า สะตอบ้าน
สะตอเทศ สะตอเขา เขาเรียกกัน
ที่คุ้นชื่อนี้คือลูกตอขอบอกเลย

แถวภาคกลางเรียกว่ากระถินดอ
กระถินหัวหงอก ก็มี พันธ์องแอ่น
กระถินบ้าน หรือว่า กระตงแอ่น
ซึ่งคุ้นเคยมัก ได้ยิน กระถินไทย

ราชบุรีเรียกว่ากะเล็ดโคก
กะเล็ดบกเล่าหนอนนี้ก็ใช่
ที่สมุทรสงครามตามอำเภอไทย
ใช้ขึ้นใจเรียกว่ากระถินคันทันดี

ภาคอีสานเรียกว่ากระถินยักษ์
บ้างเรียกว่า กะเล็ด แยกชื่อนี้
เหนือเรียกว่า กะเล็ดบก ใบดกดี
เขียงใหม่มีเรียกกันสักงานใจ

ถิ่นกำเนิดของกระถินได้ยินว่า
อยู่ในอเมริกามาทางใต้
เป็นพื้นที่เขตร้อนก่อนเข้าไทย
สมัยกรุงสุโขทัยได้นำมา

(๒) ต้นกระถิน

ต้นกระถินปลูกง่ายเป็นไม้พุ่ม
กิ่งก้านคลุมด้วยบังแดด ไม่แผดจ้า
ทรงต้นเหมือนไม้เรียวยอดยอดขึ้นมา
ลักษณะเป็นรูปไข่ ไม่ก็กลม

มีลำดับสูงส่งยิ่งกว่า
สักประมาณสามหมื่นหมื่น
ใบไม้ผลัดอยู่ติดต้นผู้ฝนลม
สามารถดมเด็ดใบได้ทั้งปี

เปิดอกเห็นสีเทาหม่นจนน้ำตา
ขยาดพยับด้วยเมสึดเด็ดทุกที
จะดินขุยดินร่วนสั่นงามดี
ดินเหนียวที่อุ้มน้ำงามเช่นกัน

(๓) ใบและดอกกระถิน

เป็นใบประกอบที่มีใบย่อย
ซึ่งมากหน้อยสลับเก๋าคู่อยู่ติดกัน
ทั้งหมดจะอยู่เรียงเคียงคู่กัน
แบบขนนกสองชั้นอันสวยงาม

ใบย่อยที่เรียงอยู่เคียงคู่กัน
เป็นรูปขอบขนานประมาณนี้
ขอบใบมีขนแฉม ปลายแหลมชี้
นับได้มีสลับคู่อยู่เรียงกัน

จะออกดอกเป็นช่อออกกระจุก
แบบแน่นชุกงามใบปลายกิ่งนั้น
จะไม่เกินสามช่อต่อหนึ่งกิ่ง
งามตระการสีขาวอร่าม

(๔) ฝักกระถิน

ฝักกระถินมีลักษณะจะแบนยาว
วัด ได้ราวสองเซ็นเป็นความกว้าง
รูปทรงยาวรีตีบเข้าแบบแบนบาง
มีเมล็ดเรียงตามขวางอยู่ข้างใน

ปลายฝักจะแหลมมนโคนนั้นตีบ
และมีขอบนูนด้วยรอยโดน
สีเขียวมันเมื่อแก่แปรเป็นไป
น้ำตาลไหม้แล้วแตกแยกจากกัน

เมล็ดที่เรียงขวางอยู่ข้างใน
เป็นรูปไข่แบนบางอย่างฝักนั้น
เมล็ดอ่อนจะมีสีเขียวมัน
เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลตามกาลเวลา

(๕) สรรพคุณ

กระถินมีแร่ธาตุมากวิตามิน
สามารถกินเป็นยาช่วยรักษา
ไข้บำรุงร่างกายหายโรค
ตามตำราทางเป็นยาสมุนไพร

สรรพคุณของกระถินกีนรักษา
ให้เป็นยาแก้อาการทานกึ่ง่าย
เมสึด ดอภ ยอต ผัก และรากใบ
เบสึดอกเล้า ไชร็กีอ่าเป็นยาดี

ทั้งรากและเมสึดแก้แ่นไฉน
ช้วยบำรุงตับและ ไต ให้เข้าที่
ช้วยขับลมในลำไส้ได้อย่างดี
ขับระดูขาวของสตรีดีนักแล

ตามตำราเป็นยาอายุวัฒนะ
กินแล้วจะอายุยืนยาวแ่น
มีพยาธิก็ขับถ่ายได้จริงแท้
จะช้วยแก้แ่นอนไม่หลับกลับสบาย

ยอตอ่อนและผักผักกระถิน
สามารถรักษาสายตา ได้
โรคความดันโลหิตสูงพุ่งเกินไป
จะช้วยให้ลดลง ได้คลายอาการ

นอกจากนี้รู้ใหม่ใช้ยอต ผัก
ผลประจักษ์แ่มนแท้แก้เบาหวาน
จะช้วยลดระดับบริบน้ำตาล
แก้อาการทำองร่งได้ใช้ยอต ใบ

ช่วยบำรุงกระดูกปลุกเสริมสร้าง
อีกทั้งยังช่วยให้ทานอาหารได้
แก้อาการกระหายคล้ายร้อนใน
การเกิดนิ่วในกระเพาะก็ลดลง

เปลือกและฝักเป็นยาสมุนไพร
ช่วยห้ามแก้เลือดไหลไม่ประสงค์
มีปัญหาระติณตาเลื่อมลง
แนะนำอง ใช้ต้มน้ำดื่ม

(๖) ประโยชน์ของกระถิน

สามารถนำกระถินมาเป็นผัก
เมล็ด ฝัก ยอด ใบให้คุณค่า
มีวิตามินซีสูงมาก
แต่ต้องทานอ่อนๆถึงจะได้

ยอด ใบอ่อนนิยมนำเป็นผักแกงส้ม
เมล็ดอ่อนก็แฉ่ำแฉ่ำอร่อย
รสที่ฝาดอร่อยลิ้นกลืนลง
หลายเมนูอาหารที่นิยมทำ

เช่นนำยอด ใบมาให้ได้เห็นบ่อย
ต้มน้ำพริกเผ็ดร้อนอร่อยอร่อย
หรือนิยมนำไปต้มทำส้มตำ
ใส่หอยโข่งอีกหนึ่งเมนูที่อร่อย

เมล็ด่อนนั้นเฒ่าเฒามาใช้
ผสมไว้ในส้มตำยำอีสาน
ทางใต้แกะเมล็ดเด็ดใส่จาน
นำมาทานรุ่มลึกรับกับหอยนางรม

กระถินไทยยังได้ใช้ประโยชน์
เกือบทั้งหมดดีล้วนเป็นสวนผสม
อาหารสัตว์คุณค่าเยี่ยมเปี่ยมอุดม
บดผสม เมล็ดตลอด ยอด ผัก ใบ

ใบกระถินมีสารมากแร่ธาตุไซ
ทั้งเกลือโพแทสเซียมเปี่ยมไน
ไนโตรเจนก็ดีมากมาย
นำมาใช้ทำปุ๋ยหมักมากคุณิทธิ

เมล็ดกระถินนั้นเฒ่าเฒมาร้อย
ทำสายร้อย เข็มขัด จัดเข้าที่
ทำเข็มกลัด ใช้ประดับเสื้อสตรี
เป็นวิธีสร้างสรรคงานฝีมือ

ลำดับกระถินนั้นหรือคือเนื้อไม้
สามารถทำของใช้ได้ตามถี
อุปกรณ์การเกษตรและเครื่องมือ
อีกอย่างคือเผาทำถ่าน คั่วทำฟืน

เบ็ดตกล่าตั้นให้เส้นใยนำ ไปใช้
ทำกระดาษก็ได้บอกให้ขึ้น
แต่คุณภาพไม่ค่อยดีมีขึ้นมัน
ใช้ย้อมสีเส้นใยใหม่ให้สีน้ำตาล

กระถินยักษ์อายุพันปีที่ต้นสูง
เลื้อยเถาพุ่มเงืงช่อรทำรื้อบ้าน
บังแสงแดด กันฝน ก็ทนทาน
เป็นแนวต้านลมได้ใช้ทั่วไป

(๗) โทษของกระถิน

กระถินแผ่กริมนรื้อรื้อรื้อชาติ
ที่สามารรถเก็บลี้มขิมได้ง่าย
มีสรรพคุณทางยาสมุนไพร
ประโยชน์ใช้มีมากหลากหลายประการ

แต่รู้ไหมใบกระถินที่กลืนลง
ไม่เป็นคุณถ้ากินมากอาจเป็นพิษ
จนอาจรื้อรื้อน่าเป็นห่วง ได้เช้กัน
เพราะมีสารลิวซีนกินไม่ดี

(๘) ส่องท้าย

ในตำราพรหมชาติฉบับหลวง
ไม่ลอกลอกบอกล่ากระถินนี้
ไม้มงคุดหากปลูกไว้สูงที่
ช่วยพัดไล่วางก้นสิ่งชั่วร้าย

ตามความเชื่อและเน้นเป็นตัวอย่าง
ควรปลูกทางทิศตะวันตก ออกเฉียงใต้
ปลูกไว้กับต้นตำราวิถีเหนือใจ
จะป้องกันสิ่งชั่วร้ายได้อย่างดี

กระถิน

ผู้ประพันธ์ : อัญชลี ณ เชียงใหม่

ตอนที่ ๑ ลักษณะทั่วไป

ทำงถิ่นไทยแลนครปฐมสมุทรสิง
มีทุกสิ่งรุ่งเรืองเมืองสยาม
พื้นดินกว้างสร้างเกษตรทั่วเขตคาม
พืชพันธุ์งามปลูกไว้ได้เก็บกิน

พืชพื้นบ้านปลูกง่ายมีประโยชน์
สูงด้วยโภชนาการคือกระถิน
ผักสวนครัวไว้กินได้เคยได้ยิน
ทำงถิ่นปลูกดีมีทั่วไป

พืชกระถินจีนง่ายมีหลายชื่อ
กะเล็ดโคกเข้ชื่อไม้สงสัย
กะเล็ดบกผักก้านถิ่นกระถินไทย
คนทางใต้นั้นเรียกสะตอเบา

ถิ่นกำเนิดนำมาจากต่างแดน
อยู่ไกลแดนอเมริกาแถบภูเขา
มีตามเกาะในแปซิฟิกใกล้บ้านเรา
แล้วนำเข้าเมืองไทยแต่ไม่นานมา

นับเป็นพิชิตได้ในทุกที่
โตเร็วดีต้นไม้อายุเป็นพุ่มหนา
ทรงเรือนยอดเป็นรูปไข่สูงตามอา
มีปมพุ่มคล้ายตาตันสี่เท้า

ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดดีแตกฝัก
ต้นงามนักโตดีไม่มีเอน
ปลูกด้วยดินร่วนซุยพอทำเนา
หรือดินเหนียวรดน้ำเอาก็งามดี

ใบประกอบแบบขนนกมีสองชั้น
คล้ายกันแกนนกลางเป็นรัศมี
โคนใบเบี้ยวปลายใบแหลมขอบขนมี
รูปยาวรีมีเส้นอยู่กลางใบ

ดอกกระดุกแน่นตามง่ามใบและปลายกิ่ง
เป็นช่อช่อติดกันดูสดใส
สีนวลลิ้นเหลืองรูประฆังปลายแยกไป
ออกดอกในฤดูฝนต้นโตดี

ฝักกระถินเขียวยาวแบนปลายฝักแหลม
โคนสอบแหลมมองไปไม่เบียดหนี
เมื่อฝักแก่แตกตามยาวรี
เมล็ดมีเรียงขวางตรงกลางแนว

เมล็ดิถักระถินรูปไข่มีฝิดเรียบ
เป็นระเบียบบดล่ายไคยงเรียงเป็นแถว
มีรูปลักษณะแบนกว้างเป็นมันแฉฉ
แก้จัดแฉฉจะมีสีน้ำตาล

ตอนที่ ๒ สรรพคุณ

กระถินพืชทำองถินใช้กินได้
ประโยชน์ให้สรรพคุณมหาศาล
บรรพบุรุษเรียรู้กันมานาน
ประสพการณเอบอกกล่าวเรีองราดมา

นำมาใช้ได้ดีมีทุกส่วน
รากใบส่วนกินได้ไม่ก้งหา
สรรพคุณของกระถินกินเป็นยา
ใช้รักษาหลายโรคโฉลกดี

ส่วนของรากใช้ทั้งเมล็ดแก้
ใช้ดีแน่เสริมร่างกายให้สุขศรี
เสริมเป็นยาอายุวัฒนะแรงทดี
ช่วยให้มีพลังเพิ่มเสริมเรียแรง

ปลายยอดอ่อนฝักอ่อนแฉเมล็ดิ
มีสารดีเพิ่มกำลังให้เข้มแข็ง
คือพฉพฉรสดีสูงไม่คฉฉแฉฉ
ผลแฉฉงบำรุงกระดูกทุกวิธี

อีกทั้งลดปริมาณน้ำตาลได้
ควบคุมได้ความดันเป็นไม้อยหนี
กินยอล่อนบำรุงสายตาดิ
วิตามินแอนันมีอยู่มากมาย

เมล็ดแก้แก็อาการนอนไม่หลับ
ฝักอ่อนกล้วยแก้ร้อนในดับกระหาย
เจริญอาหารกินได้ช่วยฝ่อนคลาย
เป็นยาระบายล่ำได้ไล่ขับลม

ใช้ส่อนรากขั้บระดูของสตรี
ได้ผลดีอาการนี้ไม่ละสม
เป็นยาระบายถ่ายพยาธิจ้ดกดม
เป็นส่อนผสมบำรุงตับไตใช้กินมา

ฝักกระถินเป็นยาฟาดเสมานแผล
เมล็ดแก้ฝักเบสีกให้เล็อกหา
ช่วยห้ามเลือดได้ผลถูกดูรา
ใช้เป็นยารักษาได้ให้ป้ลอดภัย

พืชกระถินใบอ่อนยอลดและดอง
รสดชาติออกหวานมันไม่องสัย
เบสีกรสฝาดกรรสจืดฝ่อนเหลือใจ
แต่กินได้เป็นยารักษาอาการ

ประโยชน์ดีของกระถินกินสด ได้
เก็บยอด ใบมา ใช้เป็นอาหาร
กินน้ำพริกผักต้มต้มมานาน
ใบอ่อนหวานเมื่อกินกับหอยนางรม

ตามริมรั้วปลูกดีมีทุกบ้าน
รับประทานเมล็ดอ่อนเป็นสวนผสม
ทำส้มตำกับมะละกอที่นิยม
น้ำจิ้มขมิ้นของอร่อยกินกันมานาน

ประโยชน์อื่นจาก ใบยอดและผัก
กินเป็นผัก ให้ประโยชน์ทางอาหาร
มีโปรตีนค่าสูงตามต้องการ
ใช้เลี้ยงสัตว์หลังบ้านก็นานมา

ใบกระถินอุดมด้วยเกลือแร่
ใช้เลี้ยงสัตว์แถมแก้คันหนา
ไนโตรเจนโพแทสเซียมมีน้ำพา
เติบโตมา ให้ผลผลิตดี

เมล็ดนั้นใช้ทำเคี้ยวประดับ
สายสิริรับเข็มขัดตัดสวยดี
สวนลำต้นทำเคี้ยวมีอ ได้มากมี
เปลือกทนใช้ย้อมผ้าสีน้ำตาล

ใบกระถินใช้มาก ไปให้ผีร่าย
จะกลบกลายเป็นโทษพิษจากสาร
ติดขี้เ็นหากกินมากเกินต้องการ
ถูกร ักให้มันเกิดอันตราย

การปรับปรุงสายพันธุ์ของกระถิน
ลำต้นสูงจากดินแผ่ขยาย
ปลูกเป็นแนวรั้วบ้านขึ้นง่ายตาย
แนวกันลมร่มสบายไม้เลื้อยตลอด

ตามคติความเชื่อโบราณว่า
ตำราพรหมชาติฉบับหลวง
ปลูกกระถินร่วมกับสารวัตรทั้งปวง
สิ่งหลุดลอดง้อญไร ไม่แผ่ไพศาล

กระถิน

ผู้ประพันธ์ : สกิตยพันธ์ุ ธรรมสกิตย

กระถินไทย สมุนไพร ให้คุณค่า

ชื่อสามัญ *Leucaena* [pil-pil]

White popinac Lead tree Horse tamarind

ต้นกระถิน มีทุกแห่ง แหล่งดินดี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Leucaena Leacacephala*

ชื่อวงศ์ นาม *Fabaceae*

มีอีกชื่อ คือ *Leguminosae*

วงศ์ย่อยมี ชื่ออื่น *Minosaceae*

ชื่อท้องถิ่น กระถิน กระเล็ดโคก

ผักหนองบก กระเล็ดบก ดกทุกที่

กระถินน้อย กระถินบ้าน สะดอบ้านกิติ

เตี้ยงใหม่มี บักก้านถิน กระถินไทย

กระถินยักษ์ กระตง กระถินหัวทองอก

กระถินดอกลีขาว ดอกเบญจรงค์

สะดอเทศ รสดีดี มีมากมาย

ท้องถิ่นไทย ใช้กระถิน กินได้ใจ

ถิ่นกำเนิด กระถิน เขาค้ออเมริกา
เนอพนว เขตวัณ ก่อนครขยาย
นำมาปลูก สมัย อยุธยา
แล้วแพร่หลาย ทั่วไทย ไม่ช้านาน

กระถินไทย ไม้พุ่ม ทรงรูปไข่
ไม่ผลัดใบ เปลือกนูนหน่อ รอยกิ่งก้าน
ไข่มเสียด มากมาย ขยายพันธุ์
เจริญพันธุ์ บานสะพรั่ง สร้างดินดี

ใบกระถิน แบบขนนก สดใบกัน
กลีบสองชั้น แขนกลาง สร้างขนสี
แยกแขนง สองข้าง ตรงกันพอดี
ใบย่อยมี ประมาณ ยี่สิบคู่

ลักษณะ ใบย่อย โคนใบเบี้ยว
ใบแหลมเรียว ขอบขน ยลเคียงคู่
ดอกสีขาว ทรงระฆัง ข้างหน้าดู
เกสรตัวผู้ สิบอัน บานงามตา

ลักษณะฝักแบน ปลายแหลม แบบโคนสอบ
แก่แล้วกรอบ สีนํ้าตาล ด้านมันหนา
ทรงรูปไข่ แบบกว้าง ข้างตรงตรง
คุณค่า มากมาย ใช้เป็นยา

เมตีดกระถิน บำรุงกระดูก ขับลมลำไส้
บำรุงหัวใจ เจริญอาหาร น้ำตานหนา
ลดระดับ น้ำตาล บั่นกายา
รักษาสายตา นอนไม่หลับ ปรับตับไต

ฝักกระถิน เป็นยา ผาตสมุนไพร
รับประทาน เป็นยาถ่าย พยาธิเส้นด้าย
แก้ท้องร่วง ระดูขาว ริดสีดวง
แก้กระหาย ใช้เป็นยา อายุวัฒนะ

ฝักกระถิน กินดี มีวิตามิน
อร่อยลิ้น จิ้มน้ำพริก กะปิปลาร้า
ยำหอยนางรม ต้มยำ หม่ำดีชก
น้ำคั้นคาว กระเพาะอาหาร ทานแก้ดี

ใบกระถิน มากไซ้ โปรแตสเซียม
ประโยชน์เยี่ยม ด้านปศุสัตว์ ชาติเต็มที
ทำเข็มขัด สายสร้อย หยอดย้อยดี
ลำต้นมี หน่อไม้ ใช้ทนทาน

อุปกรณ์ การเกษตร น้ำส้มควันไม้
ทำเส้นใย เยื่อกระดาษ จัดสีดิน
ดีเยี่ยมผ้า เส้นไหม สีนํ้าตาล
ปรับปรุงพันธุ์ กระถินยักษ์ หลักรั้วดี

ແຂວງໄຊທະວີ ສົມປະໂຫຍດ ບດບັງແສງ
ຕົ້ນແຂ້ງແຮງ ໄດ້ງ່າຍ ໄດ້ທຸກທີ່
ເໝາະກັບການ ບຳຮຸ່ງດິນ ຄົ້ນໄມ້
ປຸ້ຍເອົາເກືອບ ຈາກຮາກໃບ ໃຫ້ພິຈາລະນາ

ໃນດຳລາ ພຣາມພາດີ ອຸບັບທຸລະ
ອຸບາທທັງປະໂຫຍດ ທ່ຽວທາຍ ກັບເຂົ້າໄມ້
ທິດຕະວັນອອກ ເຊິ່ງໄດ້ ໃຫ້ຖືກສະຍາມ
ປ່ອງກັດຄວາມ ເລີຍດຳລາ ປຸກໄກສັກກັກ

